

LEDER

HAR VI MISTET MENNESKEKÆRLIGHEDEN?

Kan du forestille dig en pædagog eller sosu-assistent, som ikke er omsorgsfuld? Det spørgsmål er aktuelt i lyset af TV2's dokumentarudsendelser om omsorgssvigt af ældre og børn. Udover flere hænder er der behov for en bedre balance mellem teori og praksis i uddannelserne og mere menneskekærlighed i omsorgsfagene.

Af CLAUS HOLM,
LEDER AF DPU, AARHUS UNIVERSITET

Kan man forestille sig en ansat i en vuggestue, som ikke trøster et barn, der trænger til netop denne omsorg? Kan man forestille sig en ansat på et plejehjem, som tvinger en beboer til at lave afføring i en ble i stedet for på toilettet? Kan man forestille sig grov magtanvendelse over for beboere i botilbud?

Svaret er desværre ja. Der sker overgreb, krænkelse og svigt, som ikke burde finde sted i et velfærdssamfund som det danske. Det store spørgsmål er naturligvis, hvad vi gør ved det? Nogle mener, at det 'blot' drejer sig om at skille sig af med nogle få ansatte uden empati, andre, at der mangler ressourcer – tids-, ledelses- og personaleressourcer – og atter andre, at personalets uddannelse skal styrkes.

Sandheden er formentlig, at den er mere eller mindre gal på alle dimensioner. Ressourcerne er blevet færre, men opfattelsen af, hvad det vil sige at drage omsorg, er også forandret. Men hvad kan uddannelse gøre for, at det bliver bedre? Mit bud er tre ting: Mere relevant uddannelse, bedre uddannelse i praksis og en klar politisk stillingtagen til, hvad et acceptabelt omsorgsniveau er.

Det som kendetegner en professionel omsorgsperson, er, at vedkommende er i stand til at drage omsorg for i princippet *alle*

ældre plejehjemsbeboere eller de børn, som er skrøbelige og sårbare – og derfor også kan være helt umulige, ildelugtende, aggressive eller andet ubehageligt.

Bedre uddannelse

Det kan de kun gøre med professionel høflighed og værdighed, hvis de er dannede og uddannede til at beherske denne høflighed. Det kan for eksempel betyde at være uddannet i, hvad det vil sige at trøste et barn, der er i en udsat position, eller bedre uddannet i, hvordan man forstår og håndterer de konfliktsituationer, man ofte møder, når man arbejder med demente plejehjemsbeboere. Uanset om temaet er psykiske lidelser, fysiske svækkelse, social udsathed eller isolation, så har uddannelse betydning.

Meget tyder på, at der mangler en mere balanceret vekselvirkning mellem teori og praksis i uddannelserne. Der er grund til at stoppe fortællingen om, at det kun drejer sig om (endnu) mere praksiserfaring. Den har der længe været rigeligt af. Der er derimod for lidt af kombinationen af relevant teori – herunder specialiseringer – og praksis, som er det, der skaber den betænksomme, omsorgsfulde og plejende professionelle pædagog og sosu-assistent.

Arbejdspladsen som læringsrum

Det andet, vi må insistere på, er, at arbejdspladserne fungerer som læringsrum for både

kommende og eksisterende omsorgsprofessionelle. Af to grunde.

For det første tyder undersøgelser på, at en af hovedårsagerne – sammen med dårlige, personaleressourcer og konfliktsituationer – til omsorgssvigt er, hvad personalet kalder for "dårlige holdninger" i kollegakredsen.

For det andet er problemet, at de forskellige eller dårlige holdninger samt den enkelte medarbejders dårlige samvittighed over mangelfuld omsorg ikke bliver taget op som en del af en professionel etos, der burde kendetegne enhver professionelt reflekterende omsorgsorganisation og -profession. Der er simpelthen ikke rum til at tale om tingene og reflektere. Det ville ellers kunne udvikle den enkeltes evne til at leve sig ind i forskellige måder at drage omsorg på, men også udgøre et rum for tilkendegivelser af, hvad der er uacceptable måder at drage omsorg på.

Politisk stillingtagen

For det tredje er der behov for en politisk udmelding om ikke alene, hvordan vi vægter omsorgsopgaven, men også hvordan vi afvejer forholdet mellem forskellige typer af omsorg. Handler det om at hjælpe et menneske til at hjælpe sig selv – eller drejer det sig også om at hjælpe med ting, som borgeren ikke kan og måske heller ikke kommer til at kunne klare?

Der er ingen tvivl om, at vi har set en bevægelse fra basal omsorg for et andet menneske i retning af omsorg for den enkeltes udvikling til at kunne drage omsorg for sig selv. Lige nu risikerer vi i selvomsorgens navn at se sårbare mennesker som umotiverede, mens det rigtige ville være at anerkende deres sårbarhed.

Jeg tror desværre ikke, at vi får flere hverken kærlige eller mere omsorgsfulde hænder, før vi iværksætter en såvel samfundsmæssig som professionel refleksion over, hvad det er for en omsorg, vi vil være bekendt, og over for hvem. Det handler ikke om indberetninger og udpegning af syndebukke, men om at skabe en respektfuld og reflekterende omsorgskultur.

